

Masmediálne právo

Základy masmediálneho práva kladie Ústava Slovenskej republiky v článku 26, ktorým výslovne upravuje slobodu prejavu a súvisiace právo na informácie. Ústava Slovenskej republiky v článku 26 uvádza:

1. Sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené.

2. Každý má právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu. Vydávanie tlače nepodlieha povoleniu štátu. Podnikanie v oblasti rozhlasu a televízie sa môže viazať na povolenie štátu. Podmienky ustanoví zákon.

3. Cenzúra sa zakazuje.

4. Slobodu prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochrany verejného zdravia a mravnosti.

5. Orgány verejnej moci majú povinnosť primeraným spôsobom poskytovať informácie o svojej činnosti v štátnom jazyku. Podmienky a spôsob vykonania ustanoví zákon.“

Práva a povinnosti novinárov a médií sú stanovené tiež v občianskych a mediálnych právnych normách a v kódexoch novinárskej etiky. Medzi najdôležitejšie právne normy v mediálnej oblasti patrí:

- **Zákon o Rozhlase a televízii**
- **Zákon o periodickej tlači – tlačový zákon**
- **Zákon o vysielaní a retransmisii**
- **Zákon o podmienkach evidencie, verejného šírenia a uchovávaní audiovizuálnych diel, multimedialných diel a zvukových záznamov umeleckých výkonov – audiovizuálny zákon**
- **Zákon o slobodnom prístupe k informáciám**
- **Autorský zákon**
- **Zákon o reklame**
- **Občiansky zákonník.**

Zákon č. 167/2008 Z. z. o periodickej tlači a agentúrnom spravodajstve ustanovuje podmienky činnosti printových médií. Na jeho dodržiavanie dohliada **Tlačová rada Slovenskej republiky**, ktorá bola konštituovaná v apríli 2002. **Rada je vrcholným orgánom Asociácie na ochranu novinárskej etiky**, ktorá bola založená Slovenským syndikátom novinárov a Združením vydavateľov periodickej tlače Slovenska.

Tlačová rada SR má sedem členov, osobností verejného, kultúrneho a spoločenského života, ktoré nepracujú ako aktívni novinári ani vydavatelia a nezastupujú nijakú politickú stranu. Mandát členov rady je šesťročný, štatút pripúšťa dve funkčné obdobia po sebe. Členovia Rady si spomedzi seba volia predsedu.

Tlačová rada SR má **podporovať o ochraňovať právo verejnosti na pravdivé, overené informácie** a dohliada na dodržiavanie zásad novinárskej praxe.

Do jej pôsobnosti patrí najmä:

- **zaujímanie stanovísk k porušovaniu etických zásad novinárskej práce** vo všetkých tlačových periodikách na Slovensku a v ich redakciách alebo vydavateľstvách,
- **prerokúvanie sťažností na porušovanie slobody tlače a obmedzovanie prístupu novinárov k informáciám,**
- **rozhodovanie o výsledku posudzovania sťažností,**
- **sledovanie dodržiavania profesijných povinností novinárov.**

Jej ustanovenia nemajú pre novinárov záväzný charakter, ide však o otázku profesionálnej cti novinárov a dobrého mena periodík, aby ich dodržiavali.

Audiovizuálne médiá sa musia riadiť zákonom č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii. Zákon bol po svojej pôsobnosti niekoľko krát novelizovaný, posledná novela bola uskutočnená zákonom č. 532/2010 Z. z. (uvádza úplné znenie zákona), s účinnosťou od 1. januára 2011.

Zákon upravuje práva a povinnosti vysielateľa, prevádzkovateľa retransmisie a poskytovateľa audiovizuálnej služby na požiadanie. Zákon tiež upravuje postavenie a pôsobnosť Rady pre vysielanie a retransmisii.

Podľa zákona **televízne a rozhlasové programy nesmú:**

- spôsobom svojho spracovania a svojím obsahom **zasahovať do ľudskej dôstojnosti a základných práv a slobôd iných;**
- **propagovať násilie, podnecovať nenávisť** na základe pohlavia, rasy, farby pleti, jazyka, viery a náboženstva, politického i iného zmysla, národného alebo sociálneho pôvodu, príslušnosti k národnosti alebo k etnickej skupine;
- **propagovať alkoholizmus, fajčenie a používanie omamných látok, jedov;**
- **propagovať vojnu alebo opisovať kruté alebo inak neľudské konanie** spôsobom, ktorý je ich nevhodným zobrazením, ospravedlňovaním alebo schvaľovaním;
- **bezdôvodne zobrazovať scény reálneho násillia,** kde sa nenáležitou formou zdôrazňuje skutočný priebeh umierania alebo sa zobrazujú osoby vystavované fyzickému i psychickému utrpeniu spôsobom, ktorý sa považuje za neoprávnený zásah do ľudskej dôstojnosti.

V zákone sú vymedzené aj povinnosti pre vysielateľov v rámci tzv. ochrany maloletých (do 18 rokov). Podľa tohto zákona nesmú televízie ani rozhlasové stanice vysielajú programy, ktoré môžu narušiť fyzický, psychický alebo morálny vývin detí a mládeže, najmä také, ktoré obsahujú pornografiu alebo hrubé, neodôvodnené násilie.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky vydalo v roku 2007 vyhlášku, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o jednotnom **systéme označovania audiovizuálnych diel, zvukových záznamov umeleckých výkonov, multimediálnych diel, programov alebo iných zložiek programovej služby.**

Pod a vyhlášky sa musia od 1. januára 2008 tieto diela **označovať vhodnosťou a prístupnosťou pre maloletých divákov podľa vekového rozlíšenia.** Jednotný systém označovania programov slúži na **ochranu maloletých pred nežiaducimi obsahmi** v televíznom vysielaní prostredníctvom informovania rodičov o obsahu vysielaných programov.

Podľa tohto jednotného systému označovania sa programy rozdeľujú na programy:

- **vhodné pre všetky vekové skupiny maloletých,**
- **vhodné pre vekovú skupinu maloletých do 12 rokov,**
- **nehodné pre vekovú skupinu maloletých do 7 rokov,**
- **nehodné pre vekovú skupinu maloletých do 12 rokov,**
- **nehodné pre vekovú skupinu maloletých do 15 rokov,**
- **nehodné pre vekovú skupinu maloletých do 18 rokov.**

Programy nevhodné pre vekovú skupinu maloletých do 18 rokov sa zaraďujú do vysielania v čase medzi 22.00 a 6.00 hodinou.

Pred vysielaním a po odvysielaní programu alebo inej zložky televíznej programovej služby nevhodných pre vekovú skupinu maloletých do 12 rokov, nevhodných pre vekovú skupinu maloletých do 15 rokov a nevhodných a neprístupných pre vekovú skupinu maloletých do 18 rokov sa nezaraďuje program, ktorý je klasifikovaný ako vhodný pre vekovú skupinu maloletých do 12 rokov.

V spravodajských programoch a publicistických programoch, ktoré sú klasifikované ako vhodné pre všetky vekové skupiny maloletých, odvysielaniu obrazového materiálu tvoriaceho súčasť týchto programov, ktorý zobrazuje osobné tragédie, reálne násilie s jeho následkami a obeťami vrátane zobrazení následkov na obetiach v dôsledku živelných pohrôm, dopravných alebo leteckých nehôd, najmä **obrazy zranení, krvi, telesných znetvorení a utrpenia, obrazy zranených alebo umierajúcich detí, alebo zobrazenie detí ako obetí alebo ako svedkov kriminálnych činov, predchádza slovné upozornenie: "Následujúce zábery nie sú vhodné pre maloletých divákov".**

Programy alebo iné zložky televíznej programovej služby klasifikované ako nevhodné pre vekovú skupinu maloletých do 7 rokov, do 12 rokov, do 15 rokov alebo nevhodné a **neprístupné** pre vekovú skupinu maloletých do 18 rokov a programy alebo iné zložky televíznej programovej služby **klasifikované ako vhodné pre vekovú skupinu maloletých do 7 rokov, od 7 rokov, do 12 rokov, od 12 rokov alebo od 15 rokov** sa **označujú grafickým symbolom jednotného systému označovania po celý čas vysielania týchto programov** alebo iných zložiek televíznej programovej služby v pravom alebo ľavom hornom rohu televíznej obrazovky. Upútavka k programu sa označuje totožným grafickým symbolom ako samotný program.

7

nevhodné pre vekovú skupinu maloletých do 7 rokov

Audiovizuálne diela, multimediamiálne diela, programy poskytované prostredníctvom audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie a programy alebo iné zložky televíznej programovej služby sa klasifikujú ako nevhodné pre vekovú skupinu maloletých do 7 rokov, ak obsahujú:

- a) agresívne útoky na zvieratá vyvolávajúce strach, napríklad agresívne útoky na netopier, had alebo pavúk,
- b) zobrazenie prostredia v tmavých a pochmúrnych farbách alebo scény s prílišnou hlučnou hudbou alebo náhlymi zvukovými zmenami,
- c) vynútené násilie voči bezmocným, najmä voči deťom alebo zvieratám, alebo d) zobrazenie ohrozenia rodičovských vzťahov alebo rodiny.

12

nevhodné pre vekovú skupinu maloletých do 12 rokov

Audiovizuálne diela, multimediamiálne diela, programy poskytované prostredníctvom audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie a programy alebo iné zložky televíznej programovej služby sa klasifikujú ako nevhodné pre vekovú skupinu maloletých do 12 rokov, ak obsahujú:

- a) zobrazenie spôsobujúce pocity strachu a depresie,
- b) zobrazenie vytvárajúce predstavu málo bezpečného a neistého prostredia alebo zobrazujúce bezmocnosť dospelých voči vonkajšiemu svetu a silám, ktoré ohrozujú rodinné prostredie, alebo zobrazenie iným spôsobom nevhodné vo vzťahu k emocionálnej a sociálnej zrelosti maloletých, ak prezentujú ohrozenie rodiny alebo rodičovských vzťahov a vzťahov na vek maloletých je predpoklad neadekvátnej interpretácie zobrazeného obsahu,
- c) zobrazenie reálneho násillia, najmä zobrazenie následkov na obetiach násillných trestných činov vrátane zobrazenia následkov na obetiach v dôsledku živelných pohrôm, dopravných alebo leteckých nehôst, najmä obrázky zranení, krvi, telesných znetvorení a utrpenia,
- d) zobrazenie negatívnych skúseností detí a následkov násillia alebo nehôst alebo zobrazenie zranených alebo umierajúcich detí a detí ako obetí alebo ako svedkov kriminálnych činov, ktoré by ako zrkadlový obraz mohli vyvolať u detí efekt obeť reálneho sveta,
- e) zobrazenie náhlych a neočakávaných zmien živých bytostí, zobrazenie neprirodzenej premeny organizmov alebo zobrazenie paranormálnych alebo iných mimovnmových javov v kontexte sci-fi,
- f) zobrazenie nahoty, ktoré nie je bežné v rodinnom prostredí a na verejnosti a ktoré by mohlo vyprovokovať záujem o sexuálne vzťahy a predčasné prebudenie sexuálnych pudov maloletých detí, alebo
- g) zobrazenie konania v situáciách, v ktorých je možnosť ublíženia na zdraví nedostatočne zrejmá, zobrazenie rizikových športových disciplín alebo fantazijných predstáv o nadľudských hrdinských výkonoch loveka mimo reálneho sveta, ktorých neadekvátna interpretácia vo vzťahu na vek môže vyvolať u maloletých efekt napodobovania.

15

nevhodné pre vekovú skupinu maloletých do 15 rokov

Audiovizuálne diela, multimedialne diela, programy poskytované prostredníctvom audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie a programy alebo iné zložky televíznej programovej služby sa klasifikujú ako nevhodné pre vekovú skupinu maloletých do 15 rokov, ak obsahujú:

- a) zobrazenie fyzickej agresivity a s ňou súvisiace násilné akty koniace sa smrťou alebo vážnymi následkami, detaily následkov násilných činov,
- b) týranie zvierat,
- c) sexuálne scény, ktoré sú súčasťou dejovej línie,
- d) zobrazenie alebo prezentovanie formy závislosti, akou je alkoholizmus, fajčenie, drogová alebo hránska závislosť alebo používanie zbrane ako útopeného prostriedku, v ktorom sa formou spracovania niektorá forma závislosti alebo používanie zbrane ako útopeného prostriedku schvaľuje, zahanbuje alebo sa vyzdvihuje do popredia, alebo
- e) zobrazenie správania s vysokým rizikom ublíženia na zdraví, pričom toto riziko sa prezentuje ako atraktívne alebo zábavné a správanie je prezentované bez upozornenia na nebezpečenstvo a možné následky tohto správania.

18

nevhodné a neprístupné pre vekovú skupinu maloletých do 18 rokov

Audiovizuálne diela, multimedialne diela, programy poskytované prostredníctvom audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie a programy alebo iné zložky televíznej programovej služby sa klasifikujú ako nevhodné a neprístupné pre vekovú skupinu maloletých do 18 rokov, ak obsahujú:

- a) zobrazenie násillia, najmä zobrazenie krutého ubližovania alebo násilnej smrti človeka, obzvlášť bez pocitov úlosti, zobrazenie fyzicky týraných osôb alebo psychicky týraných osôb, zobrazenie prejavov skupín s patologickými normami správania, prezentáciu nebezpečných situácií alebo zámerne vytváraného rizika ako atraktívnej formy zábavy,
- b) slovnú agresivitu, vulgárny jazyk, obscénne vyjadrovanie alebo obscénne gestá,
- c) zobrazenie prejavov neznášanlivosti alebo nenávisli, xenofóbie, rasizmu, náboženskej diskriminácie a neznášanlivosti, násillia voči etnickým alebo iným menšinám, zobrazenie šikanovania,
- d) zobrazenie alebo prezentovanie závislosti, akou je alkoholizmus, fajčenie, drogová alebo hránska závislosť formou zábavy, zobrazenie používania zbrane ako útopeného prostriedku alebo promiskuitného sexuálneho správania formou zábavy,
- e) zobrazenie erotických pomôcok alebo erotických scén, ktoré sú vyrobené výlučne na prezentáciu erotiky a erotických tém,
- f) sexuálne scény alebo sexuálne správanie, ktoré sú prezentované ako forma zábavy, scény spojené s prejavmi sexuálneho násillia alebo sexuálnymi deviáciami, alebo
- g) zobrazenie zámerne vyvolávajúce pocity strachu alebo úzkosti v žánri horor.

vhodné pre vekovú skupinu maloletých do 12 rokov

U

vhodné pre všetky vekové skupiny maloletých

-7

výchovno - vzdelávacie vhodné pre všetky vekovú skupinu maloletých do 7 rokov

7+

výchovno - vzdelávacie vhodné pre všetky vekovú skupinu maloletých od 7 rokov

12+

výchovno - vzdelávacie vhodné pre všetky vekovú skupinu maloletých od 12 a 15 rokov

15+

Rada pre vysielanie a retransmisiu

Obsah televízneho a rozhlasového vysielania sleduje a kontroluje Rada pre vysielanie a retransmisiu. **Zaoberá sa tiež sťažnosťami na porušenie zákona týkajúce sa televízneho či rozhlasového vysielania, reklamy v týchto médiách.** Ak zistí na základe vlastného sledovania alebo podnetov i sťažností divákov, poslucháčov, rôznych inštitúcií, združení porušenie zákona, udelí sankcie a finančné pokuty pre médiá, ktoré v niektorom z bodov porušili zákon.

Rada pre vysielanie a retransmisiu bola zriadená zákonom č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmii a do jej pôsobnosti patrí:

- rozhodovať o licenciách na vysielanie,
- rozhodovať o registráciách retransmisie a o pozastavení retransmisie,
- rozhodovať o pridelení ďalších frekvencií vysielateľovi na základe zákona,
- za konať o udelenie licencie na terestriálne vysielanie,
- určiť programové typy a posudzovať zaradenie komunikátu do vysielateľom zvoleného programového typu alebo k doplnkovému vysielaniu,
- dohliadať na dodržiavanie povinností podľa tohto zákona a podľa osobitných predpisov,
- ukladať sankcie vysielateľom, prevádzkovateľom retransmisie a poskytovateľom audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie, ako aj tým, ktorí vysielajú alebo prevádzkujú retransmisiu bez oprávnenia,
- oznamovať pravidelne Európskej komisii plnenie vybraných povinností vysielateľmi a poskytovateľmi audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie a spolupracovať s Komisiou pri uplatňovaní ustanovení tohto zákona, najmä pri zostavovaní a zverejňovaní zoznamu významných podujatí pre verejnosť,
- spracúvať štatistiky o odvysielanom programe s dôrazom na štatistiku vysielania európskych diel a nezávislej produkcie na základe podkladov vysielateľov a štatistiky podielu európskych diel v oblasti poskytovania audiovizuálnych mediálnych služieb na požiadanie,
- vybavovať sťažnosti na porušenie tohto zákona,
- vykonávať dohľad nad dodržiavaním Európskeho dohovoru o cezhraničnej televízii a zastupovať Slovenskú republiku v Stálom výbore pre cezhraničnú televíziu Rady Európy,
- zúčastňovať sa na tvorbe zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov v oblasti vysielania, retransmisie a poskytovania audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie,
- vyjadrovať sa o návrhoch na uzavretie medzinárodných zmlúv v oblasti vysielania, retransmisie a poskytovania audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie, o ich plnení, navrhovať uzavretie medzinárodných zmlúv, medzinárodných dohovorov a iných medzinárodných právnych aktov alebo pristúpenie k nim,
- podieľať sa na výmene informácií a spolupracovať s medzinárodnými organizáciami alebo s orgánmi iných štátov, ktoré pôsobia v oblasti vysielania, retransmisie a poskytovania audiovizuálnej mediálnej služby na požiadanie,

- spolupracovať s Telekomunikačným úradom Slovenskej republiky v oblasti využitia frekvencií pre vysielanie,
- viesť štatistické prehľady o pokrytí územia Slovenskej republiky rozhlasovým signálom a televíznym signálom a o potreby obyvateľov, ktorí prijímajú rozhlasový signál a televízny signál vysielateľmi s licenciou,
- spolupracovať so samoregulačnými orgánmi v oblasti vysielania, retransmisie a poskytovania audiovizuálnych mediálnych služieb na požiadanie vo vytváraní ústredných samoregulačných systémov.

Rada má deväť členov, ktorých volí a odvoláva Národná rada Slovenskej republiky. Zloženie rady možno zvoliť občana Slovenskej republiky s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky, ktorý dosiahol vek 25 rokov, má spôsobilosť na právne úkony v celom rozsahu a je bezúhonný. **Funkčné obdobie člena rady je šesťročné.** Zloženie rady možno zvoliť najviac na dve funkčné obdobia. **Jedna tretina rady sa obnovuje každé dva roky.**

Na hospodárnosť, efektívnosť a úspešnosť nakladania s verejnými prostriedkami **Rozhlasu a televízie Slovenska (RTVS)** dohliada **Rada Rozhlasu a televízie Slovenska (Rada RTVS).**

Rada ďalej plní tieto úlohy:

- dohliada na dodržiavanie zákona o RTVS,
- určuje odmenu generálnemu riaditeľovi,
- predkladá príslušnému výboru Národnej rady Slovenskej republiky podnet na podanie návrhu na odvolanie generálneho riaditeľa,
- prerokúva Konštrukciu riadenia a rozvoja Rozhlasu a televízie Slovenska a jej programovej služby s dôrazom na verejný záujem,
- prerokúva a schvaľuje návrh rozpočtu Rozhlasu a televízie Slovenska na príslušný rozpočtový rok,
- schvaľuje návrhy na podnikateľské zámery,
- navrhuje kandidátov na členov dozornej rady obchodnej spoločnosti, ktorá je vyberateľom úhrady za služby verejnosti v oblasti vysielania poskytované Rozhlasom a televíziou Slovenska.

Autorské právo

História

Ochrana práv výkonných umelcov má dlhoročnú tradíciu. Už v roku 1955 vznikla v Prahe (vtedajšom Československu) **ochranná organizácia výkonných umelcov – ako jedna z prvých organizácií tohto druhu na svete.**

K medzinárodnej dohode o ochrane práv výkonných umelcov, výrobcov zvukových záznamov a rozhlasových a televíznych organizácií (Rímsky dohovor) pristúpila bývalá československá vláda v poradí ako tretí európsky štát v roku 1964. Vtedajšia československá republika sa aktívne zúčastňovala na všetkých najdôležitejších medzinárodných autorsko-právnych dohodách.

Autorské právo spolu s priemyselným právom patria do oblasti práv duševného vlastníctva. Upravuje ho zákon č. 618/2003 Z. z. o autorskom práve (autorský zákon), ktorý upravuje vznik ahy vznikajúce v súvislosti s vytvorením a používaním literárneho a iného umeleckého diela a vedeckého diela.

Autorský zákon sa vzťahuje na dielo:

- autora, ktorý je štátnym občanom Slovenskej republiky alebo má na jej území trvalý pobyt, alebo
- zverejnené v Slovenskej republike bez ohľadu na štátne občianstvo alebo trvalý pobyt jeho autora.

Predmetom autorského práva je literárne a iné umelecké dielo a vedecké dielo, ktoré je výsledkom vlastnej tvorivej duševnej činnosti autora, najmä:

- **slovesné dielo a počítačový program,**
- ústne podané, predvedené alebo inak vykonané **slovesné dielo, najmä prejav a prednáška,**
- **divadelné dielo, predovšetkým dramatické dielo, hudobnodramatické dielo, pantomimické dielo a choreografické dielo,** ako aj iné dielo vytvorené na zverejnenie,
- **hudobné dielo** s textom alebo bez textu,
- **audiovizuálne dielo,** predovšetkým filmové dielo,
- **maľba, kresba, náčrt, ilustrácia, socha** a iné dielo výtvarného umenia,
- **fotografické dielo,**
- **architektonické dielo,** predovšetkým dielo stavebnej architektúry a urbanizmu, dielo záhradnej a interiérovej architektúry a dielo stavebného dizajnu,
- **dielo úžitkového umenia,**
- **kartografické dielo** v analógovej alebo v inej forme.

Autor je fyzická osoba, ktorá dielo vytvorila. Autorské právo na dielo vzniká okamihom, keď je dielo vyjadrené v podobe vnímateľnej zmyslami bez ohľadu na jeho podobu, obsah, kvalitu, účel alebo formu jeho vyjadrenia. Autorské právo sa vzťahuje na dokončené dielo, na jeho jednotlivé vývojové fázy a – asť vrátane názvu diela a mien postáv, ak spájajú pojmové znaky diela.

Autor má právo

1. **označiť svoje dielo menom alebo pseudonymom** a žiada, aby sa jeho meno alebo pseudonym uvádzalo na všetkých rozmnoženinách diela náležitým spôsobom pri každom použití diela na verejnosti, a to podľa spôsobu použitia,
2. **neoznačiť svoje dielo menom alebo pseudonymom,**
3. **rozhodnúť o zverejnení svojho diela,**
4. **na nedotknuteľnosť svojho diela, najmä na ochranu pred akoukoľvek nedovolenou zmenou alebo iným nedovoleným zásahom do svojho diela,** ako aj pred akýmkoľvek hanlivým nakladaním so svojím dielom, ktoré by malo za následok narušenie jeho cti a dobrej povesti. Ak to povaha diela alebo spôsob použitia diela nevyžaduje, autor má právo na autorský dohľad (autorskú korektúru) nad nakladaním so svojím dielom; v prípade architektonického diela je autorským dohľadom dozor nad zhotovením stavby.

Autor má právo použiť svoje dielo a právo udeľovať súhlas na každé použitie diela, najmä na:

- vyhotovenie rozmnoženiny diela,
- verejné rozširovanie originálu diela alebo jeho rozmnoženiny predajom alebo inou formou prevodu vlastníckeho práva,
- verejné rozširovanie originálu diela alebo jeho rozmnoženiny nájmom alebo vypožičaním,
- spracovanie, preklad a adaptáciu diela,
- zaradenie diela do súborného diela,
- verejné vystavenie diela,
- verejné vykonanie diela,
- verejný prenos diela.

Bez súhlasu autora nikto nesmie použiť cudzie dielo, avšak z tohto existujú určité výnimky, kedy je možné použiť dielo bez súhlasu autora, a to:

- vyhotovenie rozmnoženiny zverejneného diela pre vlastnú potrebu,
- citácia diela,
- propagácia výstavy umeleckých diel alebo dražby umeleckých diel,
- použitie diela umiestneného na verejnom priestranstve,
- použitie diela na vyučovacie účely,
- použitie diela pre potreby zdravotne postihnutých,
- použitie diela pri občianskych a náboženských obradoch, školských predstaveniach a použití školského diela,
- použitie diela knižnicou alebo archívom,
- dočasné alebo náhodné vyhotovenie rozmnoženiny diela,

- použitie diela na informačné účely,
- použitie súborného diela,
- rozmnožovanie a úprava počítačového programu,
- spätný preklad počítačového programu zo strojového kódu do zdrojového jazyka počítačového programu,
- verejné vystavenie diela.

Súhlas autora na použitie diela taktiež nie je potrebný v prípade, ak je dielo vytvorené v rámci pracovného pomeru, ide teda o tzv. zamestnanecké dielo, kedy majetkové práva k dielu vykonáva vo svojom mene a na svoj účet zamestnávateľ.

Majetkové práva sú predmetom dedičstva. Ak spoluautor nemá dedičov, jeho podiel pripadá ostatným spoluautorom.

Majetkové práva trvajú, ak nie je v tomto zákone ustanovené inak, počas autorovho života a 70 rokov po jeho smrti.

Ochrana autorského práva

Autor na ochranu svojich autorských práv môže byť v zmysle autorského zákona zastupovaný tzv. kolektívnou správou. Účelom kolektívnej správy práv je kolektívne uplatňovanie a kolektívna ochrana majetkových práv autora a umožnenie uvedenia predmetu týchto práv na verejnosť. Kolektívnu správu vykonávajú právnické osoby, ktoré získali na túto činnosť oprávnenie od Ministerstva kultúry SR.

Slovenský ochranný zväz autorský - SOZA

SOZA

Slovenský ochranný zväz autorský ochraňuje majetkové autorské práva domácich a zahraničných tvorcov a vydavateľov hudobných diel. Hlavným predmetom činnosti SOZA je kolektívna správa, t.j. SOZA kolektívne uplatňuje a kolektívne chráni majetkové práva k hudobným dielam tým, že uzatváraním hromadných licenčných zmlúv umožňuje uvádzanie hudobných diel na verejnosť a stanovuje podmienky ich použitia.

Používateľom hudobných diel SOZA udeľuje súhlas - licenciu na použitie hudobných diel:

- vo verejných nedivadelných produkciách,
- prostredníctvom technických zariadení,
- prostredníctvom hudobných automatov,
- v rozhlasovom a televíznom vysielaní,
- prostredníctvom káblovej retransmisie,
- pri výrobe a rozmnožovaní zvukových, zvukovo-obrazových a multimediálnych nosičov,
- v divadlách (archívna hudba),
- vo filmoch pri verejnom premietaní,
- šírených prostredníctvom elektronických komunikačných sietí (internet, mobilné siete),
- pri vyhotovení tzv. pracovných rozmnožení pre diskžokejov.

SOZA tiež vyberá autorské odmeny a náhrady autorských odmien za výrobu a dovoz nenahratých zvukových a zvukovo – obrazových nosičov ako aj za výrobu a dovoz prístrojov na vyhotovenie zvukových alebo zvukovo – obrazových záznamov pre autorov a vydavateľov hudobných diel.

Spoločnosť SLOVGRAM

- ochraňuje práva v zmysle Autorského zákona . 618/2003 Z.z. v znení zákona . 84/2007 Z.z.
- udeľuje licencie – zmluvy, ktoré umožňujú uskutočnenie (vykonávanie) verejného prenosu
- vyberá odmeny a tie následne rozdeľuje výkonným umelcom a výrobcami v zmysle Vyútovacieho poriadku SLOVGRAMU.

Spoločnosť Slovgram je nezávislou spoločnosťou – nepodnikateľským subjektom, založeným ako združenie podľa zákona č. 83/1990 Z.z. Založená bola v r. 1991 na ochranu práv výkonných umelcov a výrobcov zvukových a zvukovoobrazových záznamov. Rozsah pôsobnosti je na jednej strane vymedzený zákonom . 618/2003 Z.z. v znení zákona . 84/2007 Z.z. „Autorský zákon“ a na strane druhej zmluvami, ktoré spoločnosť uzatvorila s umelcami a výrobcami zvukových a zvukovo-obrazových záznamov. **Ide o samostatné zmluvy slovenských výkonných umelcov a výrobcov, zmluvy zahraničných výkonných umelcov a výrobcov, všetkých nezastupovaných (t.j. „ne lenovia“ SLOVGRAMU) výkonných umelcov a výrobcov ako aj partnerské organizácie v zahraničí, ktoré na spoločnosť delegovali svoje práva.**

Na výkon činnosti bolo spoločnosti Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky udelené dňa 23.6.1998 oprávnenie . 3/1998 na výkon kolektívnej správy práv podľa autorského zákona, toto bolo zmenené rozhodnutím MKSR zo dňa 18.10.2004, ktorým bolo vydané Oprávnenie . 3/2004.

Ochranné združenie interpretov Slovenska - OZIS

- Občianske združenie, ktoré zastupuje a spravuje majetkové práva výkonných umelcov.
- OZIS je organizácia kolektívnej správy práv, ktorej na túto činnosť bolo udelené oprávnenie .4/1998 MK SR a následne .4/2004.
- Na základe uvedeného oprávnenia OZIS vykonáva správu práv podľa platného autorského zákona .618/2003.
- OZIS je organizácia - združenie fyzických osôb podľa Zák. .83/1990 Z.z., reg. .MVSR-VVS/1-900/90-5827 s vlastnou právnou subjektivitou so sídlom na území Slovenskej republiky.
- nezárobková organizácia, ktorá vo vlastnom mene vyberá, rozdeľuje, spravuje a zabezpečuje ochranu práv výkonných umelcov podľa platného Autorského zákona a príslušných vykonávacích predpisov.

- Náklady spojené s výkonom kolektívnej správy sa uhrádzajú zrážkou z vybraných odmien, z náhrad odmien, z lenských príspevkov a iných príjmov.

LITA

LITA, autorská spoločnosť, je združením autorov literárnych, dramatických, hudobnodramatických, choreografických, audiovizuálnych, fotografických diel, diel výtvarného umenia, architektonických diel a diel úžitkového umenia.

LITA vykonáva ochranu a kolektívnu správu autorských práv týchto autorov:

- udeľuje prívolenia na použitie predmetných diel, za tým účelom uzatvára s používateľmi licenčné zmluvy,
- vyberá a spravuje autorské odmeny, náhrady odmien, náhrady škody a príjmy z bezdôvodného obohatenia a vykonáva ich rozúčtovanie, zabezpečuje ochranu autorských práv,
- zastupuje autorov a iných nositeľov práv v sporných autorskoprávných veciach.

Ak autor udeľí súhlas na verejné rozširovanie originálu diela alebo jeho rozmnoženiny nájmom alebo vypožičaním výrobcovi zvukového záznamu tohto diela alebo výrobcovi originálu audiovizuálneho diela, **vzniká mu právo na primeranú odmenu voči osobe, ktorá bude originál diela alebo jeho rozmnoženinu verejne rozširovať** nájmom alebo vypožičiavaním; tohto práva sa nemožno vzdať.

Licencie Creative Commons

Licencie CC posilňujú pozíciu autora (resp. iného nositeľa práv) pri rozhodovaní za akých podmienok bude dielo verejne prístupné. Licencie CC fungujú na jednoduchom princípe: **autor prostredníctvom využitia licencií CC poskytuje niektoré svoje práva potenciálnym používateľom, iné práva si vyhradzuje.**

CC nie sú popretím klasického poňatia autorského práva, ale jeho nadstavbou. Namiesto „všetky práva vyhradené“ (all rights reserved), sa autor slobodne rozhodne pre „niektoré práva vyhradené“ (some rights reserved).

Poznáme nieko ko typov licencií Creative Commons.

Attribution (skratka **BY**) – autor alebo iný nositeľ práv udeľuje používateľovi súhlas na vyhotovovanie rozmnoženín, verejné rozširovanie, verejné vystavovanie a spracovanie (vytvorenie odvodeného diela) za predpokladu uvedenia mena autora/iného nositeľa a práv

Noncommercial (skratka **NC**) – autor alebo iný nositeľ práv udeľuje používateľovi súhlas na vyhotovovanie rozmnoženín, verejné rozširovanie, verejné vystavovanie a spracovanie (vytvorenie odvodeného diela) len pre nekomerčné účely.

No Derivative Works (skratka **ND**) – autor alebo iný nositeľ práv udeľuje používateľovi súhlas na vyhotovovanie rozmnoženín, verejné rozširovanie, verejné vystavovanie len v pôvodnej podobe / neudeľuje sa súhlas na vytváranie odvodených diel.

Share Alike (skratka **SA**) – autor alebo iný nositeľ práv udeľuje používateľovi súhlas na verejné rozširovanie odvodených diel alebo iných predmetov ochrany len za predpokladu aplikácie identickej licencie Creative Commons pre odvodené diela